

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1996/62

Karar Sayısı : 1997/57

Karar Günü : 17.6.1997

R.G. Tarih-Sayı :12.11.1997-23168

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Nevşehir Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 4.4.1929 günlü, 1412 sayılı "Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu"nun 84. maddesinin, Anayasa'nın 2. ve 36.maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Müştekiye verdiği yabancı paranın sahte olduğu savıyla sanık hakkında açılan kamu davasında, Mahkeme, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 84. maddesinin, Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırılığını ileri sürmüştür.

III- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenen Yasa Kuralı

1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nın 84. maddesi şöyledir :

"Kalpazanlık ve evrakı nakdiyeye ait sahtekârlık suçlarında zaptolunan paralar ve evrak lüzum görülürse bunların sahihlerini tedavüle çıkaran makamlara tetkik ettirilir. Bu makamlar taklit veya sahtekârlığın ne suretle yapılmış olduğu ve eserleri neden ibaret bulunduğu hakkında rey beyan ederler.

Yabancı paraları ve evrakı için de yetkili Türk makamlarının reyi alınmakla iktifa olunur."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

İtiraz başvurusunda dayanılan Anayasa kuralları şunlardır :

1- "MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

2- "MADDE 36.- Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Yekta Güngör ÖZDEN, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Samia AKBULUT, Haşim KILIÇ, Yalçın CARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Lütfi F. TUNCEL, Mustafa YAKUPOĞLU ve Fulya KANTARCIOĞLU'nun katılmalarıyla 2.10.1996 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, sınırlama sorununun

esas inceleme evresinde ele alınmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

İşin esasına ilişkin rapor, başvuru kararı ve ekleri, iptali istenilen Yasa kuralı, Anayasa'ya aykırılık savına dayanak yapılan Anayasa kurallarıyla bunlarla ilgili gerekçeler ve dosyada bulunan tüm belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Sınırlama Sorunu

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 84. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Ancak, bakılmakta olan davada sahteliği iddia olunan para "yabancı para" olduğundan, 84. maddeye ilişkin esas incelemenin maddenin ikinci fıkrasındaki "Yabancı paraları" sözcükleriyle sınırlı olarak yapılmasına karar verilmiştir.

B- İtiraz Konusu Kuralın Anlam ve Kapsamı

CMUK'nun itiraz konusu "Kalpazanlık ve evrakı nakdiye sahtekârlığında yapılacak tetkikler" başlıklı 84. maddesinde,

"Kalpazanlık ve evrakı nakdiyeye ait sahtekârlık suçlarında zaptolunan paralar ve evrak lüzum görülürse bunların sahihlerini tedavüle çıkaran makamlara tetkik ettirilir. Bu makamlar taklit veya sahtekârlığın ne suretle yapılmış olduğu ve eserleri neden

ibaret bulunduğu hakkında rey beyan ederler.

Yabancı paraları ve evrakı için de yetkili Türk makamlarının reyi alınmakla iktifa olunur." kuralına yer verilmiştir.

Bu kurala göre hâkim, gerekli gördüğünde, ele geçirilen paralar ve evraktaki sahtekârlığın ne suretle yapıldığı ve eserlerinin neden ibaret bulunduğunu, ele geçirilen para ve evrakın asıllarını ve doğrularını tedavüle çıkaran makamlara incelettirmek zorundadır. Paralar için bu makam, T.C. Merkez Bankası'dır. Hâkim, Merkez Bankası'ndan ancak "taklit veya sahtekârlığın ne suretle yapıldığı ve eserlerinin nelerden ibaret bulunduğu hakkında rey ve görüş" alabilecektir.

Maddenin ikinci fıkrasında da, yabancı paralarla ilgili olarak aynı kural getirilmiş ve birinci fıkrada belirtilen kalpazanlık ve yabancı paralar ve evrak için de, hâkim gerekli görürse, yetkili Türk makamlarının görüşünün alınmasıyla yetinileceği

belirtilmiştir.

C- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Mahkeme, itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırılığını ileri sürmüştür.

1- Anayasa'nın 36. Maddesi Yönünden İnceleme

Mahkeme, itiraz konusu kuralın, sanık veya müdahil tarafı teknik güvenceden yoksun bilirkişi raporu ile yetinmek zorunda bıraktığı, bu durumun kişilerin hak arama özgürlüğünü kısıtladığından, Anayasa'nın 36. maddesine aykırı olduğunu ileri

sürmüştür.

Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinde, herkesin gerekli araç ve yollardan yararlanarak yargı organları önünde davacı ya da davalı olarak sav ve savunma hakkının bulunduğu belirtilmektedir.

Hak arama özgürlüğünün en önemli iki ögesini oluşturan, sav ve savunma haklarını kısıtlayacak, bu hakların eksiksiz kullanımını engelleyecek ve âdil yargılanmaya engel olacak yasa kurallarının Anayasa'nın 36. maddesine aykırılık oluşturacağı tartışmasıdır. İtiraz konusu kural ile, para ve nakdi evrak sahtekârlıkları için gerekli görülecek incelemenin, bunların sahihlerini tedavüle çıkaran makamlara yaptırılacağı; yabancı paralar için de, yetkili Türk makamlarının görüşünün alınmasıyla yetinileceği öngörülmektedir. Türk paralarını tedavüle çıkarmaya yetkili makamların, yabancı paralar konusundaki uzmanlıkları da gözetildiğinde, bu paralardaki sahteciliklerin incelenmesinde yetkili kılınmalarında Anayasa'nın 36. maddesine aykırılık yoktur. İtirazın reddi gerekir.

2- Anayasa'nın 2. Maddesi Yönünden İnceleme

Mahkeme, Adli Tıp Kurumu, polis ve jandarma teşkilâtlarındaki son teknik imkânların en üst düzeyde olmasına karşın, incelemenin sadece Merkez Bankasına yaptırılmasının hak arama özgürlüğünü kısıtlanması nedeniyle 84. maddenin Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğunu ileri sürmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir "hukuk devleti" olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti, insan haklarına saygı gösteren, bu hakları koruyucu, adaletli bir hukuk düzeni kurup sürdürmekle kendisini yükümlü sayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir. Böyle bir düzenin kurulması, yasama, yürütme ve yargı alanına giren tüm işlem ve eylemlerin hukuk kuralları içinde kalması, temel hak ve özgürlüklerin, anayasal güvenceye bağlanmasıyla olanaklıdır.

İtiraz konusu kuralla, kalpazanlıkta ve evrakı nakdiye sahtekârlığında ele geçirilen paralar ve evrak üzerindeki incelemelerin, bunların geçerli olanlarını tedavüle çıkaran makamlara yaptırılacağı, yabancı paralar için de aynı usulün uygulanacağı belirtilerek sınırlı olarak resmî bilirkişilik kurumu oluşturulmuştur. Böylece dava konusu kural, düzenlediği konuda uzmanlık gözetilerek bilirkişiliği kurumlaştırmış ve yargı işlevinin daha iyi yapılmasını sağlamıştır. Yapılan yargılamada, bilirkişinin tarafsızlığından hiçbir kuşku duyulmaması gerekir. Bilirkişinin yansızlığı, âdil yargılamanın ve hukuk devleti ilkesinin de gereğidir. İtiraza konu kuralla getirilen resmî bilirkişilik kurumunun, âdil bir yargılamayı engelleyecek, adaletle

Esas Sayısı : 1996/62
Karar Sayısı : 1997/57

ve yargıya olan güven duygusunu sarsacak ya da davanın yanlarını böyle düşünmeye sevkedecek herhangi bir durum bulunmadığından itiraz edilen kural, Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesine aykırı görülmemiştir.

VI- SONUÇ

4.4.1929 günlü, 1412 sayılı "Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu"nın sınırlama kararı uyarınca incelenen 84. maddesinin "Yabancı paraları..." yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE,

17.6.1997 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Güven DİNÇER	Selçuk TÜZÜN
Üye	Üye	Üye
Ahmet N. SEZER	Haşim KILIÇ	Yalçın ACARGÜN
Üye	Üye	Üye
Mustafa BUMİN	Sacit ADALI	Ali HÜNER
Üye	Üye	
Lütfi F. TUNCEL	Fulya KANTARCIOĞLU	